

Palvelut ja resurssit -lautakunta 29.10.2024 § 36

Palvelut ja resurssit -lautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan ehdotuksesta vuoden 2025 talousarvioksi sekä vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmaksi

Palvelut ja resurssit -lautakunta pitää talousarvioesityksessä valittuja panostuksia hyvinä ja tärkeinä. Lautakunta katsoo, että hyvinvointialueen taloudellinen tilanne edellyttää edelleen talouden tasapainottamista. Palvelustrategian mukaisesti sitoudumme talouden tasapainottamiseen. Esitetyllä talouden tasapainottamisen uralla pysyminen on tärkeää, sillä se turvaa tulevien vuosien palvelutasoa.

Talouden tasapainottamistoimien vaikutuksia on seurattava tarkasti. Tasapainottamistoimenpiteitä on seurattava ja arvioita sekä tarvittaessa ne on peruttava tai etsittävä korvaavia toimenpiteitä, mikäli ne aiheuttavat merkittäviä heikennyksiä lakisääteisten palveluiden tai muuten tarpeellisiksi arvioitujen palveluiden laatuun tai saatavuuteen. Ensisijaisesti talouden tasapainottamisessa on priorisoitava niitä toimenpiteitä, joiden asiakasvaikutukset jäävät mahdollisimman pieniksi, myös kerrannaisvaikutukset huomioiden. Vaikutuksia on seurattava myös henkilöstön pito- ja vetovoiman näkökulmasta.

Lautakunta toteaa, että palvelustrategian asiakastavoitteiden mukaan tavoittelemme sitä, että asiointi on helppoa ja sujuvaa, ja hoitoon pääsee tarvittaessa nopeasti. Palveluihin saa yhteyden monella eri tavoin ja asiakkaan palvelupolku on sujuva asiakkuuden kaikissa vaiheissa. Onkin hyvä, että vuoden 2025 talousarvioesityksessä panostetaan erityisesti perustason palvelujen saatavuuteen ja digipalveluita kehitetään. Pidämme terveysasemien hoitoon pääsyn parantamista yhtenä tärkeimmistä tavoitteista.

Lautakunta toteaa, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden tilanne on tällä hetkellä kestämaton. Lautakunta pitääkin hyvänä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistamiseen tartutaan terapiatakuun myötä. Yhteistyötä oppilas- ja opiskelijahuollon kanssa tulee myös vahvistaa, jotta apua tarvitsevat kyettäisiin tunnistamaan ja ohjaamaan hoidon piiriin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Tavoite opiskeluhuollon psykologien määrän kasvattamisesta on kannatettava. Lautakunta katsoo, että keskitetystä yksiköstä tulee luopua pikimmiten ja huolehtia siitä, että jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa on lain tarkoituksen mukaisesti opiskeluhuollon psykologi ja kuraattori. Keskitettyjen palveluiden tulisi olla käytössä vain poikkeustilanteissa. Keskitetyissä palveluissa

opiskeluhuollon työntekijät eivät voi palvelustrategian suunnitelman mukaisesti työskennellä joustavasti moniammatillisissa tiimeissä yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa.

Lautakunta on huolissaan, ettei äitiys- ja lastenneuvolassa pystytä toteuttamaan lakisääteisiä määräaikaistarkastuksia. Lautakunnalle tuotujen tietojen mukaan heinäkuun arvion mukaan kuluvana vuonna äitiysneuvolan tarkastuksista toteutuu vain 55 % ja lastenneuvolan tarkastuksista 44 % hyvinvointialueen asettamiin tavoitteisiin nähden. Lautakunta pitää tilannetta kestävämmän. Neuvolapalveluiden kunnianpalautus on otettava vuonna 2025 yhdeksi painopisteeksi. Lautakunta katsoo, että palveluvelan kattamiseksi halukkaille Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen neuvoloissa työskenteleville tulisi mahdollistaa ylitöiden tekeminen, erityisesti Espoossa, jossa palvelut toteutuvat kaikista heikoiten. Myös aukioloaikoja tulisi laajentaa jonojen purkamiseksi ja perheille tulisi antaa mahdollisuus käyttää neuvolapalveluita myös muualla Länsi-Uudellamaalla. Laadukkaat ja vaikuttavat neuvolapalvelut on turvattava.

Lastensuojelun laitoshoidon vähentäminen muun muassa varhaista puuttumista ja perhehoitoa lisäämällä on hyvä ja sinänsä kannatettava tavoite. Lastensuojelun laitoshoidon ostopalvelujen säästöt edellyttävät onnistumista muun muassa sijaisperheiden rekrytoinneissa. Sekä sijaisperheiden määrän kasvattaminen että laadun varmistaminen vaativat vahvoja toimenpiteitä hyvinvointialueelta.

Lautakunta toteaa, että perhesosiaalityössä tavoitteena on varhainen puuttuminen ja painopisteen siirtyminen raskaista palveluista varhaisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tukisuhdeostot ovat tärkeitä juuri perhesosiaalityössä ja niiden vähentäminen voi johtaa siihen, että tuen ja avun saamiseen tulee viivettä ja jonot kasvavat. Lautakunta kannattaa kriteeristön yhtenäistämistä ja selkeyttämistä, mutta edellyttää, että korvaavien palveluiden on oltava riittäviä sosiaaliohjausta tai tukihenkilötoimintaa tarvitseville. Tällä hetkellä perhesosiaalityön työntekijät kuten sosiaaliohjaajat ovat monissa tiimeissä kuormittuneita. Tukisuhteiden siirtäminen osaksi omia palveluita vaatii riittävää resursointia omaan tuotantoon. Muutos on siis kannatettava ainoastaan, mikäli oman tuotannon resurssi on riittävällä tasolla, oman henkilöstön, kuten sosiaaliohjaajien ja perhetyöntekijöiden rekrytointiin panostetaan ja pystytään turvaamaan omatyöntekijät asiakkaille.

Lautakunta toteaa, että palvelustrategian tavoitteena on mm. osaamisen ja johtamisen tarkoituksenmukainen keskittäminen, sekä palvelurakenteen keventäminen ja sisäisen yhteistyön lisääminen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tehtävät henkilöstömenojen vähentämiset esimerkiksi hallinto- ja asiantuntijatyössä ovat palvelustrategian edellyttämiä toimia. Lautakunta katsoo, että nyt toiminnan vakauttamisvaiheessa on tärkeää tavoitella

mahdollisimman kevyttä ja ketterää organisaatiota, jossa painopiste on asiakastyössä, ei hallinnossa.

Lautakunta pitää tärkeänä ikääntyvien toimintakyvyn edistämistä ja ylläpitämistä. Ikääntyvien hyvinvoinnista huolehtiminen edellyttää tiivistä yhteistyötä järjestöjen ja kuntien kanssa. Ikääntyneiden kuntouttavan päivätoiminnan ja hyvinvointia edistävän toiminnan uudelleen organisoinnissa tulee huomioida asukkaiden tarpeet ja toiveet. Etäryhmät voivat täydentää lähitoimintaa, mutta etäpalveluilla ei voi korvata täysin lähitoimintaa ja lähitoiminnan tuomia hyötyjä. Asukkaiden tulee saada riittävä tekninen tuki etäryhmiin osallistumisen mahdollistamiseksi.

Lautakunta pitää tärkeänä, että asiakasmaksujen korotusten vaikutuksia seurataan, ja että hyvinvointialue tiedottaa, millä perusteilla asiakasmaksuja voidaan alentaa tai jättää kokonaan perimättä. Asiakasmaksujen korotus ei saa vaikuttaa heikommassa asemassa olevien mahdollisuuteen hakeutua palveluihin oikea-aikaisesti. Lautakunta myös huomauttaa, että tällä hetkellä tasasuuruista maksuista, kuten terveyskeskusmaksuista, ei ole mahdollista saada alennusta. Lautakunta esittää selvitettäväksi terveydenhuollon tasasuuruisten asiakasmaksujen alentamisen mahdollisuuden kaikista pienituloisimpien osalta.

Lautakunta pitää inhimillisenä ja tärkeänä, että omaishoitajuus on jatkossakin houkutteleva vaihtoehto. Palvelustrategiassa on linjattu tavoitteeksi kasvattaa omaishoidon määrää ikääntyneiden palveluissa. Omaishoidon palkkioihin kohdistuvien leikkauksien on arvioitu vaikuttavan omaishoidon määrään mahdollisesti laskevasti. Lautakunta ei kannata omaishoidon palkkioihin kohdistuvia leikkauksia, sillä vaikutuksista ei ole riittävästi tietoa. Lautakunta uudistaa vuosi sitten lausumansa ja toteaa, että aluevaltuusto on kokouksessaan 13.12.2022 päättänyt alueen asiakasmaksuista ja asiakasmaksujen alentamisen ja maksuista vapauttamisen periaatteista vuodelle 2023 ja omaishoidon palkkioista. Aluevaltuusto myös päätti osoittaa aluehallitukselle hallintosäännön 25 § mukaisen toiveen, että palvelut ja resurssit lautakunta seuraa, mitä vaikutuksia asiakasmaksujen ja tukien harmonisoinnilla on alueen asukkaille ja valmistelee tarvittaessa korjaavia toimia. Lautakunta toteaa, ettei aluevaltuuston 13.12.2022 tekemien päätöksien vaikutuksista ole vielä saatavissa juurikaan tietoa. Lautakunta pitää tärkeänä, että vaikutuksia edelleen seurataan ja tarvittaessa valmistellaan korjaavia toimia sekä toivoo tämän toteutumisen valvontaa varten lautakunnalle tietoa vaikutusarvioinneista vuosittain. Omaishoidon tuen toimien yhteisvaikutus tulisi arvioida. Omaishoidon tukeen liittyvät toimet eivät saa yhteisvaikutuksiltaan olla kohtuuttomia. Ikäihmisten yhteisasumisen eri vaihtoehtojen selvittäminen ja tukeminen olisi myös syytä tehdä.

Lautakunta ei kannata vammaisten henkilöiden palveluihin kohdentuvia leikkauksia, sillä vaikutuksista ei ole riittävästi tietoa.

Lautakunta toteaa, että vain huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista ja riittävydestä voimme varmistaa laadukkaat palvelut asukkaille.

Palvelustrategian henkilöstötavoitteiden mukaan tavoitteenamme on, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilöstökokemus on hyvinvointialueiden paras.

Lisäksi tavoitteenamme on, että onnistumme rekrytoimaan tarvitsemamme henkilöstön, eikä henkilöstöpula asetu palvelujen tuottamisen esteeksi.

Tavoitteenamme on myös varmistaa, että ammattilaisemme voivat keskittyä tekemään osaamistaan vastaavia työtehtäviä siellä missä heidän työpanostaan tarvitaan. Nämä tavoitteet tulee pitää kirkkaana mielessä.

Henkilöstökustannusten vähentämisen etenkin palvelutuotannossa on arvioitu lisäävän henkilöstön kuormitusta, vähentävän työnantajan veto- ja pitovoimaa ja vähentävän oman henkilöstön määrää. Lautakunta katsoo, että henkilöstövähennyksien tulisi kohdistua hallintoon, ei asiakastyötä tekevään henkilöstöön.

Lautakunta pitää erityisen tärkeänä henkilöstön kuulemista, saumatonta tiedonkulkua sekä panostuksia muutosjohtamiseen ja henkilöstön pitovoiman huomioimiseen tilanteissa, joissa työpiste tai työnkuva vaihtuvat.

Lautakunta pitää tärkeänä, että alueellinen ensihoidon saatavuus turvataan.

Lisäksi lautakunta toteaa, ettei osastopaikkoja pidä sulkea ennen kokonaistarvekartoituksen tekemistä ja korvaavien paikkojen varmistamista.

Lautakunta toivoo, että läntisellä alueella on tulevaisuudessakin palvelutarvetta vastaava määrä vuodeosastopaikkoja ja ikääntyneiden asumispalveluita sekä turvataan kaksikielisten palveluiden toteutuminen.

Lautakunta esittää huolen pelastustoimen henkilöstön jaksamisesta. Henkilöstöä joudutaan siirtämään työvuorojen aikana paloasemalta toiselle vahvuuksien tasaamiseksi ja henkilöstö joutuu tekemään ylitöitä. Pelastustoimen henkilöstöltä ei saada tällä hetkellä kerättyä tietoa henkilöstön hyvinvoinnista, koska vastausprosentit pulssikyselyyn ovat erittäin matalia. Lautakunta pitää tärkeänä, että pelastustoimen henkilöstön hyvinvointia ja kuormittuneisuutta pystytään seuraamaan.